

Tenner som klasseskille?

TANNHELSE: Dessverre er det nok slik. For å ha en pen tanngard, må du ha penger. Med pen tanngard mener jeg ikke et perfekt, amerikansk Colgate-smil, men et helt vanlig smil, og faste tenner som fungerer til å tygge med.

Anna Cecilia Lindbåge
Sandnes

Jeg kjente en smertefull kul i tannkjøttet. Kullen vokste og jeg ringte min offentlige tannlege, og måtte på grunn av korona, argumentere meg til en konsultasjon en uke senere.

Hos min offentlige tannlege, ble det tatt et røntgenbilde, som bekreftet det jeg allerede visste, at området rundt en tann var betent. Min offentlige tannlege forklarte grundig og detaljert, hvorfor det var blitt slik. Jeg kunne ikke ha gjort noe annerledes. Så begynte min tannlege å fortelle hva som kunne gjøres og kostnadene med alternativene.

Det ble fortalt med stor ydmykhet. Aller billigst var selvsagt å fjerne tannen og ikke gjøre noe mer. Men da ville jeg mangle en tann, i smilesonen. Neste alternativ var lage en bro til rundt 17.000 kroner. Ulempen med dette var at en måtte file ned to friske nabotenner. Det kan igjen medføre nye problem, på tennene som i utgangspunkt er friske. Det siste alternativet er å få et implantat. Jeg spurte hva det koster og så at min offentlige tannlege trakk pusten før hun turte å svare. Svaret var at prisen var det dobbelte av prisen til en bro. Omtrent 35.000 kroner. For ei tann...

Som alle pasienter, uansett hva slags sykdom det gjelder, ønsker en selvsagt den mest optimale, forskningsbaserte behandlingen. Hvem ønsker nest beste behandling, eller ingen behandling fordi økonomien ikke tillater det? Er det riktig at tannhelse er mindre viktig enn fysisk helse? Er det riktig at vanlige tenner skal være et klasseskille?

Må de få lov da?

Terje Haugom
Samfunnsdebattant

VAERHANDEL: : Gigant-varehuset og nett-handel-giganten Amazon vil etablere seg i Norden. De fleste som vet hvordan slikt påvirker det lokale næringsliv, forstår at dette betyr kroken på døren for svært mange små og mellomstore bedrifter som sliter fra før – og spesielt etter pandemi-utbruddet. Og vi må regne med at Norge heller ikke slipper unna Amazons altoppslukende etableringslyst.

Det er betimelig å stille spørsmålet: Må de få lov til dette da? Mange vil si det er sunt med konkurranse. Ja, som regel er det det. Men med etableringen av dette gigant-konsernet i nærheten av flere av våre største byer, blir det ingen konkurranse, men en kamp for livet, hvor butikkdøden er nærmest garantert. Jeg vil tro at våre norske, store kjeder, næringslivet generelt, og våre politikere vil vinne stort på å forby Amazon etablering i Norge. Har man juridisk sett lov til det, vil det være meget naivt å la være.

Norge bør dele av sin oljerikdom. Hva med å sette av én prosent av avkastningen fra Oljefondet til et Klimafond, foreslår Henning Jon Grini.

JARLE AASLAND

Oljeformuen bør deles

SOLIDARITET: Selv om Norge er liten kan vi sette standarden og skape grønne ringvirkninger verden rundt ved å dele litt av vår oljeformue.

Henning Jon Grini
Forfatter

Jeg mener at Norge bør bruke litt av sin formue til å hjelpe oss selv og verden med omstillingen fra en fossil til en fornybar verden. Vår enorme formue er jo delvis bygget på forurensende olje og gass. Kanskje det er på tide å gi litt tilbake til verdenssamfunnet som monner?

Sterk lut trengs

Verden har nå så mye problemer at det må sterk lut til. Skal vi få verden og klimaet på rett kjølig trenger vi å mobilisere som aldri før. Hvis ikke vi forebygger nå vil vi komme til å bruke enorme summer i fremtiden på å reparere skader vi kunne forhindre i dag.

Norge har allerede satt standarden når det gjelder elbiler. Ifølge nye beregninger har Norges økonomiske incentiver medført at elbilparken her i landet nå er helt oppe i 10 %, mens den ellers knapt er på 1 %. Det hevdes at kjempesalget i Norge har bidratt til å presse ned prisen

på batterier og elbiler over hele verden. Videre at den norske elbilpolitikken fører til at norske utslipp i tiårene fra 2010 til 2050 blir omtrent 60 millioner tonn CO₂ mindre, og på verdensbasis spares ytterligere 320 millioner tonn.

Norge har sluppet billig unna pandemien og vi er ustyrtelig rike. Vi er derfor i en unik posisjon til å hjelpe. Og hva skal vi med en enorm oljeformue hvis verden og livsgrunnlaget vårt smuldrer opp? Mange med meg mener at vi bør bruke litt av Oljefondet til det beste for verden. Mitt forslag er at vi bruker 1 % av Oljefondets avkastning til et Klimafond hvert år.

Oljebyen en pådriver?

Stavanger regnes som oljehovedstaden i Norge, men oljealderen er på hell. Vi lever i en ny tid som krever nye løsninger og modige beslutninger. Hvor flott hadde det ikke vært om nettopp Stavanger kan være en pådriver for at en liten del av denne rikdommen gis til gode klimamål verden rundt?

Et Klimafond vil bidra til å reparere våre klima- og miljøproblemer samt andre utfordringer verden sliter med (som pandemier), for alt hører sammen. Én prosent av avkastningen i fjor tilsvarte cirka 18 milliarder kroner, og slike summer vil kunne ha stor innvirkning globalt.

Videre bør et slikt fond støtte innovasjoner, løsninger, ideer og forskning som kan bringe verden fremover. Kanskje også dele ut priser i den forbindelse?

I tillegg bør man hjelpe utviklingsland med deres miljøproblemer og omstilling siden det ofte er de som merker konsekvensene av klimaendringene mest og de har lite penger og kompetanse selv.

Norge derimot har muligheter, kompetanse og ikke minst penger til å utgjøre en enorm forskjell for klimaet. Oljefondet er nå et av verdens største fond, og eier nesten 1,5 prosent av alle børsnoterte selskaper verden over, samt en betydelig mengde obligasjoner og eiendommer.

Skal vi være onkel Skruer?

Er det noe Norge har mer enn nok av så er det penger. Vi må bestemme oss for hvem vi som nasjon skal være. Skal vi sitte på oljeformuen vår og ikke dele, slik som onkel Skruer? Eller skal vi dele og dermed være et eksempel som kommer oss selv og verden til gode?

Allerede nå ser vi et begynnende press på at deler av oljeformuen bør brukes utover Norges få rike innbyggere til menneskets og naturens felles beste verden over.

Et sivilisert samfunn samarbeider, deler og hjelper hverandre. Koronaviruset har vist oss hvor viktig dette er.